

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 marca 2018 r., wydanym w sprawie z wniosku Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ł. z udziałem H. K. i M. K. o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej w dziale IV księgi wieczystej Nr (...) na skutek skargi wnioskodawcy na postanowienie referendarza z dnia 9 stycznia 2018 r., Sąd Rejonowy w Łęczycy oddalił wniosek.

Sąd I instancji przytoczył treść art. 31 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.), który stanowi, że wpis może być dokonany na podstawie dokumentu z podpisem notarialnie poświadczonym, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują innej formy dokumentu oraz art. 32 tejże ustawy, z którego wynika, że do wpisu ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości wystarcza dokument obejmujący oświadczenie właściciela o ustanowieniu tego prawa. Sąd zauważył dalej, że przepisy ani ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.), ani też Kodeksu postępowania cywilnego nie definiują pojęcia dokumentu, wobec czego przyjmuje się, że jest to przedmiot, na którym dana treść utrwalona została za pomocą pisma i która nadaje się do wielokrotnego wykorzystania. Podstawę wpisania hipoteki przymusowej może stanowić, zgodnie z art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.), decyzja administracyjna, o ile przepisy szczególne tak stanowią, chociażby nie była ostateczna, jak również pierwotnie wydany albo dalszy tytuł wykonawczy; administracyjny tytuł wykonawczy powinien być załączony do wniosku o wpis hipoteki przymusowej w oryginale lub odpisie (art. 250 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). W ocenie Sądu skarżący jednak, załączając do wniosku decyzję administracyjną, nie uczynił tego w sposób zgodny z wymogami przewidzianymi w przepisach prawa.

Sąd meriti przypomniał, że Rada Ministrów przedkładając projekt ustawy wprowadzającej elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe, podkreśliła w jego uzasadnieniu, że ma on zapewnić realizację szerszego projektu „Wprowadzenie e-usług w zakresie ksiąg wieczystych”, który stanowi Zadanie Nr 3 projektu „Wprowadzenie e-usług w resorcie sprawiedliwości” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a celem szczegółowym tego projektu było zwiększenie i ułatwienie dostępu obywateli i uprawnionych podmiotów do ksiąg wieczystych poprzez udostępnienie drogą elektroniczną informacji zawartych w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych, wprowadzenie obowiązku składania wniosków o wpis drogą elektroniczną, umożliwienie automatycznego zamieszczania wzmianek wyłączających rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych, udostępnianie danych zawartych w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych uprawnionym podmiotom poprzez system teleinformatyczny, a także wymiana danych z innymi podmiotami. Część z tych celów – w zakresie obowiązku składania wniosków o wpis w księdze wieczystej – zrealizowano ustawą z 15.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 218 ze zm.), a według założeń ustawodawcy, system teleinformatyczny posiadać miał funkcjonalności pozwalające w szczególności na: automatyczną identyfikację księgi wieczystej, do której został złożony wniosek i weryfikację jej istnienia w centralnej bazie ksiąg wieczystych, wskazanie sądu właściwego, zarejestrowanie wniosku w dzienniku ksiąg wieczystych wraz z datą, minutą i sekundą złożenia wniosku, wprowadzenie do systemu biurowości ksiąg wieczystych danych zawartych we wniosku w niezbędnym zakresie, wygenerowanie i przekazanie inicjującemu postępowanie zawiadomienia o złożeniu wniosku wraz z numerem DzKW, umożliwienie wydrukowania wniosku, zrealizowanie funkcjonalności dokonania automatycznego zamieszczenia wzmianki w księdze oraz automatycznego przetwarzania danych zawartych w treści wniosku o wpis do księgi i o założenie księgi do jej struktury prowadzonej w systemie teleinformatycznym po zweryfikowaniu tych danych przez orzecznika, a także zapewnienie obsługi dokumentów papierowych przesłanych w uzupełnieniu elektronicznego wniosku.

Dalej Sąd Rejonowy zaznaczył, że wniosek o dokonanie wpisu w księdze wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego składa obligatoryjnie notariusz, komornik oraz naczelnik urzędu skarbowego, a na podstawie art. 626⁴ § 2 i 3 k.p.c. do składanego w ten sposób wniosku podmioty te dołączają dokumenty stanowiące

podstawę wpisu w księdze wieczystej, jeżeli zostały sporządzone w postaci elektronicznej, zaś dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej niesporządzone w postaci elektronicznej przekazują sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wpis. Wniosek o dokonanie wpisu składany za pośrednictwem systemu teleinformatycznego automatycznie przekazywany jest do właściwego sądu prowadzącego księgę wieczystą, rejestrowany w dzienniku księgi wieczystej, a następnie wraz z załącznikami podlega wydrukowaniu i dołączeniu do akt księgi wieczystej, do których składa się również dokumenty stanowiące podstawę wpisu i inne dokumenty przekazane sądowi. Wskazano, że ustawodawca w ramach prac nad projektem ustawy założył, iż wobec ograniczonego charakteru pierwszego etapu informatyzacji postępowania wieczystoksięgowego do wniosku inicjującego elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe nie będą dołączane dokumenty w postaci elektronicznej, co wynikało z faktu, że koncepcja elektronicznego wypisu aktu notarialnego nie została przyjęta na tym etapie postępowania, w związku z czym większość dokumentów będących podstawą wpisu istnieje wyłącznie w postaci papierowej, jak również brak było wypracowanych w procedurze cywilnej zasad urzędowej konwersji dokumentów istniejących w postaci papierowej na elektroniczną, a dotychczasowe doświadczenia w zakresie posługiwania się wydrukiem weryfikacyjnym nie dają się wprost zastosować na potrzeby elektronicznego postępowania wieczystoksięgowego. Dostrzeżone problemy organizacyjne, techniczne oraz prawne przeważały za przyjęciem, iż wniosek inicjujący elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe składany jest bez dołączenia do urzędowego formularza dokumentów stanowiących podstawę wpisu. Sąd podniósł, że wniosek o wpis po jego zarejestrowaniu i automatycznym wpisie wzmianki o wniosku oczekuje na dołączenie wymaganych dokumentów, a gdy znajdują się one w aktach księgi wieczystej, brak jest obowiązku ich dołączenia, ale wystarczy powołanie się na nie; system teleinformatyczny zapewnia stosowną formułę w tym zakresie. W rezultacie stwierdzono, że złożenie wniosku o wpis do księgi wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołuje takich samych skutków prawnych, jak złożenie wniosku w formie tradycyjnej.

W dalszym toku swych wywodów Sąd I instancji zdecydował się jednak ponownie przypomnieć, że do wniosku o wpis w księdze wieczystej lub jej założenie dołącza się dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej:

– w postaci elektronicznej, za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli zostały sporządzone przy użyciu takiej formy (art. 626⁴ § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2016 r.); oznacza to, iż takie dokumenty muszą być od samego początku sporządzone w postaci elektronicznej, wykluczone zatem jest dołączenie do wyżej wymienionego wniosku takich dokumentów, które zostały sporządzone w formie tradycyjnej, papierowej i dopiero potem zostały poddane konwersji poprzez ich zeskanowanie i wytworzenie wersji elektronicznej

– w formie nieelektronicznej, przesyłane lub składane do właściwego sądu w terminie trzech dni od dnia złożenia wniosku o wpis, bez użycia systemu teleinformatycznego (art. 626⁴ § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2016 r.).

Przenosząc to na grunt niniejszej sprawy, Sąd stwierdził, że przedmiotowy wniosek o wpis hipoteki przymusowej nie zawierał dokumentu w formie zgodnej z powołanym przepisem, a jedynie załącznik w postaci decyzji – tj. załączoną decyzję w formie elektronicznej, a nie dokument, który został sporządzony od początku w formie elektronicznej. Nie można uznać, w ocenie Sądu, że załączenie decyzji w sposób, w jaki uczynił to skarżący, spełnia wymogi załączenia administracyjnego tytułu wykonawczego w oryginale bądź odpisie. Zaznaczono też, że wnioskodawca całkowicie ominął dyspozycję art. 626⁴ § 3 k.p.c., stanowiącą, że dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej niesporządzone w postaci elektronicznej naczelnik urzędu skarbowego przesyła sądowi właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej w terminie trzech dni od dnia złożenia wniosku o wpis, jak również że nie spełniono przesłanki z art. 626⁴ § 2 k.p.c., bowiem decyzja nie posiada cech decyzji sporządzonej od początku w formie elektronicznej. Dalej Sąd przypomniał treść art. 626⁸ § 2 k.p.c. i art. 31 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.), stwierdzając, że analiza załączonych dokumentów pod kątem ich sporządzenia w wymaganej prawem formie prowadzi do wniosku, że przedstawiona decyzja nie spełnia wymogów formalnych. Na marginesie tych rozważań Sąd meriti wywiódł jeszcze, że gdyby ustawodawca przewidział możliwość wpisów na podstawie załączonych

decyzji do systemu w formie elektronicznej wprost wyraziłby to w przepisie, tak jak m. in. czyni to w art. 626² § 3¹ k.p.c., z którego wprost wynika, że podstawą dokonania wpisu w księdze wieczystej może być także orzeczenie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505²⁸–505³⁷ k.p.c.), zaopatrzone w klauzulę wykonalności w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 28 grudnia 2009 r. w sprawie czynności sądu związanych z nadawaniem klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu wydanemu w elektronicznym postępowaniu upominawczym (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1603 ze zm.); a contrario zatem dokumentem stanowiącym wpis w księdze wieczystej nie może być decyzja załączona do systemu teleinformatycznego. Wobec powyższego, Sąd oddalił wnioszek o wpis hipoteki, wskazując jako podstawę prawną (...) § 3 k.p.c. w związku z art. 626⁹ k.p.c. w związku z art. 31, art. 32 i art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.).

Apelację od tego orzeczenia złożył wnioskodawca, zaskarżając je w całości i domagając się jego zmiany poprzez dokonanie wpisu hipoteki przymusowej w dziale IV księgi wieczystej Nr (...), ewentualnie jego uchylecia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono naruszenie:

- art. 626⁹ k.p.c. poprzez jego zastosowanie w wyniku uznania, że w niniejszej sprawie istnieje przeszkoda do dokonania wpisu, podczas gdy prawidłowa ocena stanu faktycznego sprawy winna doprowadzić do wniosku, że zostały wypełnione wszystkie przesłanki do dokonania wpisu, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;
- art. 626⁴ w związku z art. 626² k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku uznania, że do wniosku nie zostały dołączone wszystkie dokumenty potwierdzające zasadność wpisu, podczas gdy prawidłowa ocena stanu faktycznego i załączonych do wniosku dokumentów, w tym decyzji w postaci elektronicznej, winna doprowadzić do wniosku, iż przesłanki dokonania wpisu oraz wymogi formalne zostały wypełnione, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;
- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej, oceny zebranego materiału dowodowego skutkujące błędnym przyjęciem, że nie zostały spełnione warunki formalne do dokonania wpisu hipoteki przymusowej, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;
- art. 109 w związku z art. 110 pkt. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1007 ze zm.) poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie w wyniku uznania, że do wniosku o wpis hipoteki przymusowej nie została dołączona decyzja administracyjna, na podstawie której można dokonać wpisu, podczas gdy prawidłowa ocena materiału zgromadzonego w sprawie prowadzić winna do konstatacji, iż skarżący dołączył do wniosku decyzję administracyjną o obowiązującej mocy, więc wniosek podlegał uwzględnieniu;
- art. 210 § 1 pkt. 8 w związku z art. 3 pkt. 13 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 800 ze zm.) i w związku z art. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 570 ze zm.) poprzez nieprawidłowe zastosowanie w wyniku uznania, że przesłane załączniki do wniosku o wpis hipoteki przymusowej złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie spełniały wymogów przewidzianych dla stwierdzenia, iż dokument ma postać elektroniczną, podczas gdy prawidłowa ocena załączonych dokumentów i ich elementów winna prowadzić do wniosku, że spełniały one te wymogi, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skutkiem złożenia apelacji jest wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

Wszelkie zarzuty złożonego środka zaskarżenia koncentrują się na zakwestionowaniu tezy Sądu I instancji o niesporządzeniu załączonych do wniosku dokumentów w postaci elektronicznej, co ostatecznie prowadziło do wniosku, że – wobec niezłożenia ich w przewidzianym przepisami trybie – nie mogą one stanowić podstawy dokonania żadanego wpisu. Trudno jednak w okolicznościach sprawy niniejszej odnieść się do zagadnienia ewentualnej zasadności argumentów podniesionych na poparcie tego stanowiska w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia,

ponieważ w ocenie Sądu odwoławczego nie można z zawartych tam wywodów odczytać toku rozumowania będącego logicznym ciągiem wniosków wyprowadzanych z określonych przesłanek, jak również problematyczna wydaje się kwestia poczynienia przez Sąd Rejonowy ustaleń co do formy tych dokumentów odpowiadających zgromadzonemu materiałowi, co – jak trafnie zauważył skarżący – nie pozostało bez wpływu na wynik sprawy. Nie sposób nie zauważyć, że treść uzasadnienia w przeważającej części składa się z cytatów pochodzących z opublikowanych wypowiedzi przedstawicieli doktryny, wplecionych w treść zaprezentowanych wywodów dość chaotycznie i bez dbałości o celowość posłużenia się nimi, co z jednej strony skutkowało licznymi powtórzeniami tych samych stwierdzeń, a z drugiej strony w znacznej większości przypadków nie pozostawały one w realnej korelacji z przedmiotem sprawy i nie dotyczyły kwestii rzeczywiście istotnych dla jej rozstrzygnięcia. Zdaniem Sądu II instancji, zaprezentowane przez Sąd meriti rozważania zawierają znaczną liczbę niedających się usunąć sprzeczności, których występowanie nie pozwala podążyć za tokiem rozumowania tego Sądu i w należyty sposób ujawnić sferę motywacyjną skutkującą wydaniem orzeczenia określonej treści. Przykładowo, Sąd z jednej strony podnosi, że „(...) wniosek inicjujący elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe składany jest bez dołączenia do urzędowego formularza dokumentów stanowiących podstawę wpisu (...)”, by za chwilę – z powołaniem się na treść art. 626⁴ § 2 k.p.c. – zauważyć, że do wniosku o wpis w księdze wieczystej dołącza się dokumenty stanowiące podstawę wpisu w księdze wieczystej w postaci elektronicznej, za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli zostały sporządzone przy użyciu takiej formy, a następnie – już w ostatnich akapitach uzasadnienia – wywieść, że „(...) dokumentem stanowiącym wpis w księdze wieczystej nie może być decyzja załączona do systemu teleinformatycznego (...)”. Podobnie, Sąd stwierdza, że załączony do wniosku dokument jest decyzją w formie elektronicznej, by w kolejnych zdaniach – co sugeruje, że miałby to być logiczny ciąg wnioskowania – stwierdzić, że art. 626⁴ § 3 k.p.c. stanowi, iż dokumenty stanowiące podstawę wpisu niesporządzone w formie elektronicznej naczelnik urzędu skarbowego winien przesłać w terminie 3 dni od złożenia wniosku, a wnioskodawca tego terminu nie zachował.

Kluczowe dla wyniku postępowania pierwszoinstancyjnego wydaje się ustalenie przez Sąd – już w końcowej części uzasadnienia – że „(...) wniosek o wpis hipoteki przymusowej nie zawierał wymaganego dokumentu (...) a jedynie załącznik w postaci decyzji – tj. załączoną decyzję w formie elektronicznej, a nie dokument, który został sporządzony od początku w formie elektronicznej (...)”; następnie kilkakrotnie jeszcze podkreśla się tam, że załączona decyzja ma formę elektroniczną, natomiast nie posiada cech decyzji sporządzonej od początku w formie elektronicznej, jak również wywodzi się, że dokumentem stanowiącym podstawę wpisu w księdze wieczystej nie może być decyzja załączona do systemu teleinformatycznego. Stwierdzenia te są niezwykle ogólnikowe i dalekie są od precyzji, a potrzeby dokonania kontroli instancyjnej prawidłowości zaprezentowanych w ten sposób wniosków wymagałyby przedstawienia w jakimkolwiek zakresie przebiegu rozumowania prowadzącego do ich sformułowania, zwłaszcza w kontekście materiału znajdującego się w aktach sprawy oraz w zasobach systemu teleinformatycznego. Nie jest zwłaszcza jasne, na czym polega dokonane przez Sąd i – jak się wydaje – kluczowe dla podjęcia decyzji o oddaleniu wniosku rozróżnienie „załączonej decyzji w formie elektronicznej” i „dokumentu, który został sporządzony od początku w formie elektronicznej”, który jednak – jak wynika z przytoczonego przez Sąd art. 626⁴ § 2 k.p.c. – powinien być dołączony do wniosku o wpis, o ile ma stanowić podstawę jego dokonania. Jak z pewnością trafnie zauważył Sąd I instancji we wcześniejszej części swych rozważań, dokument stanowiący podstawę wpisu z wniosku naczelnika urzędu skarbowego może mieć postać elektroniczną albo nie mieć tej postaci, słusznie również wskazano, że o dokumencie w postaci elektronicznej można mówić tylko wówczas, gdy posiadał tę postać od początku, a nie wtedy, gdy sporządzono go w formie papierowej, poddając następnie digitalizacji poprzez zeskanowanie i wytworzenie w ten sposób jego wersji elektronicznej. To ostatnie stwierdzenie to jednak w zasadzie jedyny passus uzasadnienia, który choćby potencjalnie mógłby sugerować przyczyny zajęcia przez Sąd meriti kategorycznego stanowiska, iż decyzja administracyjna, mająca stanowić podstawę dokonania wpisu i załączona do wniosku złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie posiada cech decyzji sporządzonej od początku w formie elektronicznej. Sugestia tego rodzaju jest jednak dalece niewystarczająca dla odtworzenia toku rozumowania Sądu, a trafność przypuszczenia, iż Sąd ten po prostu ustalił, że ma do czynienia z zeskanowaną decyzją sporządzoną w formie papierowej, podważają dwie okoliczności. Po pierwsze, pomimo, że Sąd w swoim uzasadnieniu jasno stwierdził, że załączniki do wniosku złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego również podlegają wydrukowaniu

i dołączeniu do akt księgi wieczystej, to jednak w realiach rozpoznawanej sprawy faktycznie do tego nie doszło, co nasuwa uzasadnione wątpliwości co do tego, czy Sąd w ogóle zapoznał się z ich formą, czy też poprzestał jedynie na odczytaniu z treści samego wniosku, że załącznikami są dokumenty sporządzone w formacie pdf. Po drugie, trzeba wskazać, że po wydrukowaniu załączników – już na etapie postępowania drugoinstancyjnego – okazało się, że zarówno decyzja administracyjna, jak i urzędowe poświadczenie jej doręczenia, są w rzeczywistości opatrzone kwalifikowanymi podpisami elektronicznymi. Można próbować się też domyślać, że Sąd z bliżej niewyjaśnionych przyczyn uznał, iż dołączenie do wniosku dokumentu w postaci elektronicznej oznacza, że musi on w jakiś trudny do wyobrażenia (choćby z powodów technicznych) sposób stanowić immanentną część samego wniosku nadesłanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie zaś załącznik do tego wniosku, choćby nawet załącznik ten był dokumentem elektronicznym – jednak wniosek taki pozostaje już w sferze czystych spekulacji niemających jednoznacznego potwierdzenia w treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia. Z powyższego wynika więc, że Sąd Rejonowy albo w ogóle nie zapoznał się z załącznikami do wniosku i błędnie ustalił, że były one sporządzone od początku w formie papierowej, opatrzone odręcznym podpisem, a następnie w drodze zeskanowania zapisano je w formacie pdf. albo też z dokumentami tymi się zapoznał, jednak z przyczyn Sądowi II instancji nieznanymi – bo niewyjaśnionych należyście w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia – przyjął, że nie można ich uznać na gruncie obowiązujących przepisów za sporządzone w postaci elektronicznej w rozumieniu art. 626⁴ § 2 k.p.c. i złożone wraz z wnioskiem w sposób wymagany prawem.

Pierwsza z tych ewentualności musiałaby z konieczności prowadzić do wniosku, że Sąd I instancji, dokonując na wstępnym etapie rozpoznawania sprawy ustaleń co do okoliczności wprost przesądzającej o oddaleniu wniosku, poczynił te ustalenia nie tylko błędnie, ale ponadto bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego, co samo w sobie stanowi przesłankę do zastosowania art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Niemniej jednak stwierdzić trzeba, że orzeczenie kasatoryjne musi zostać wydane w okolicznościach sprawy niniejszej nawet przy przyjęciu założenia, że w rzeczywistości Sąd meriti niezbędne postępowanie dowodowe przeprowadził i w należyty sposób zapoznał się z formą dokumentów załączonych do wniosku. W ocenie Sądu odwoławczego nie ma bowiem wystarczających podstaw do wydania na etapie postępowania instancyjnego postanowienia rozstrzygającego sprawę co do jej meritum, a to z uwagi na niemożność dokonania kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia opartego wyłącznie na nieumotywowanej w sposób wystarczająco jasny i zrozumiały tezie, że załączone do wniosku dokumenty, powołane jako podstawa wpisu, nie mają postaci elektronicznej, ewentualnie że dokumenty te, choć mają formę elektroniczną, nie zostały złożone wraz z wnioskiem we właściwy sposób – co ostatecznie stało się przyczyną oddalenia wniosku z uwagi na niewykazanie podstaw do jego dokonania. Zdaniem Sądu II instancji, uzasadnienie zaskarżonego postanowienia zawiera na tyle istotne uchybienia w zakresie jego konstrukcji i merytorycznej zawartości, że jego treść nie pozwala odtworzyć przesłanek rozumowania sądu i stwierdzić dlaczego wydał on takie a nie inne rozstrzygnięcie; tego rodzaju zasadnicze naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. oznacza, że sfera motywacyjna orzeczenia w zakresie decydującym o zasadności złożonego wniosku pozostaje nieujawniona lub co najwyżej ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej (tak np. w wyroku SA w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013 r., I ACA 1075/12, niepubl. lub w postanowieniu SN z dnia 18 maja 2016 r., V CZ 18/16, niepubl.). Badanie przez Sąd formy dokumentu mającego stanowić podstawę wpisu wymaga poczynienia konkretnych ustaleń w tym przedmiocie i ujawnienia ich w treści uzasadnienia orzeczenia (w szczególności wówczas, gdy przesądzają one w ocenie rozstrzygającego sprawę Sądu o oddaleniu wniosku), zaś rozważania prawne nie mogą ograniczać się do przytoczenia nieumotywowanej tezy, że do wniosku nadesłane wraz z wnioskiem dokumenty nie mają postaci elektronicznej lub zostały dołączone w sprzeczny z przepisami prawa sposób – a tym samym nie mogą być brane pod uwagę jako podstawa do dokonania wpisu, co z kolei uzasadnia stwierdzenie przesłanki do oddalenia wniosku na gruncie art. 626⁹ k.p.c. – bowiem prawidłowe przeprowadzenie subsumcji wymaga bowiem ustalenia stanu faktycznego w niezbędnym zakresie, przytoczenia normy prawnej i wyjaśnienia, dlaczego określony stan faktyczny – w tym wypadku dotyczący istnienia i formy dokumentów załączonych do wniosku – przemawiają za jej zastosowaniem w konkretnej sprawie bądź też dlaczego tej normy nie można zastosować (tak np. w wyroku SA w Warszawie z dnia 21 sierpnia 2013 r., VI ACA 23/13, niepubl.). Tymczasem w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wywód prawny co do kwestii kluczowej dla treści zapadłego rozstrzygnięcia jest niepełny i całkowicie niejasny, co nie pozwala nawet na

przybliżoną ocenę jego prawidłowości, a w rezultacie niemożliwa jest w tym zakresie kontrola instancyjna orzeczenia, gdyż nie wiadomo, co właściwie skłoniło Sąd meriti do przyjęcia, że załączonych do wniosku dokumentów nie można uznać za sporządzone w postaci elektronicznej w rozumieniu art. 626⁴ § 2 k.p.c. albo też dlaczego załączenia ich do wniosku nie sposób potraktować jako złożenia w wymagany przez ten przepis sposób. Zagadnienie elektronicznej formy dokumentu normują określone przepisy prawa, które winny zostać przez Sąd powołane, a następnie ma on obowiązek stwierdzić, czy przedmiotowe dokumenty wypełniają przewidziane w tych unormowaniach przesłanki i czy zostały one złożone w trybie pozwalającym je objąć kognicją Sądu jako materiał uzasadniający dokonanie wpisu, zaś proces tego rozumowania, z powołaniem odpowiednich norm prawnych, musi znaleźć swe odzwierciedlenie w uzasadnieniu postanowienia.

Dodać należałoby, iż Sąd II instancji mógłby w takich okolicznościach wydać ewentualnie rozstrzygnięcie merytoryczne jedynie wówczas, gdyby trafność stanowiska Sądu Rejonowego była oczywista w sposób niebudzący wątpliwości, jednak tego rodzaju sytuacja tu nie zachodzi. Zaznaczyć można – bez dokonywania w tym miejscu pogłębionej analizy tej problematyki – że art. 3 pkt 13 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 800 ze zm.) i w związku z art. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 570 ze zm.) – na który powołuje się skarżący – definiuje dokument elektroniczny jako stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiorów danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych, a art. 210 § 1 pkt. 8 in fine ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 800 ze zm.) stwierdza, że elementem decyzji organu podatkowego – o ile została ona wydana w formie dokumentu elektronicznego – jest kwalifikowany podpis elektroniczny. W orzecznictwie sformułowano też tezę stanowiącą wprost, że plik komputerowy może być traktowany jako dokument elektroniczny pod warunkiem, że zastosowano w nim podpis elektroniczny (tak w wyroku WSA w Warszawie z dnia 31 stycznia 2017 r., (...) SA/Wa (...), niepubl.). Z kolei ewentualnie zajęty przez Sąd pogląd o nieprawidłowym trybie złożenia dokumentów stanowiących podstawę wpisu wydaje się *prima facie* stać w sprzeczności z literalnym brzmieniem art. 626⁴ § 2 k.p.c., gdzie dość jednoznacznie wskazuje się, że jeżeli dokumenty takie mają postać elektroniczną, dołącza się je wprost do wniosku nadesłanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a we wniosku jest stosowna rubryka, w której należy wymienić – jako załączniki – „dokumenty stanowiące podstawę wpisu sporządzone w postaci elektronicznej”. Dodatkową przesłanką przemawiającą za wydaniem orzeczenia kasatoryjnego jest – jak już zaznaczono wyżej – to, że Sąd odwoławczy ma pewne podstawy do przypuszczeń, że ewentualne rozumowanie Sądu niższej instancji skutkujące konkluzją w postaci stwierdzenia przesłanki niezasadności wniosku, niezależnie już od tego, że nie przedstawiono go w sposób jasny i zrozumiały, mogło zostać oparte na fałszywych przesłankach, a Sąd w rzeczywistości nie zapoznał się z formą załączonych do wniosku dokumentów i nie poczynił w tym zakresie ustaleń faktycznych.

Wobec niemożności przeprowadzenia kontroli instancyjnej wskutek niedających się przewyciężyć problemów związanych z kwestią ujawnienia motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, Sąd odwoławczy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. uchyla to orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji; opisane wyżej braki uniemożliwiają należyte ustosunkowanie się do trafności poszczególnych zarzutów apelacyjnych dotyczących meritum sprawy. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten winien zapoznać się z dokumentami załączonymi do wniosku i poczynić w pierwszej kolejności ustalenia co do ich formy i trybu złożenia, a następnie – po zastosowaniu do tych ustaleń właściwych przepisów prawa – rozstrzygnąć, czy sporządzono je w postaci elektronicznej, a w konsekwencji – czy można uznać, iż złożono je w trybie wymaganym przez art. 626⁴ § 2 k.p.c. Jeśli okaże się, że do wniosku załączono dokumenty w sposób pozwalające objąć je kognicją w postępowaniu wieczystoksięgowym, Sąd rozważy w dalszej kolejności, czy stanowią one podstawy do dokonania żadanego wpisu i czy w stanie faktycznym sprawy nie zachodzą przeszkody do uwzględnienia wniosku.